

מה היה העיקר בתופעה זו, ששמה גולדה מאיר? גולדה היתה תמצית ישותה? גולדה היתה פוליטיקאית. לפני הכל. מעל לכל. ו-אולי אפשר לאמר: גם במקום הכל. בלי ספק: פוליטיקאית גדולה. אחת הגדולות ב-דורנו.

וכמו כל פוליטיקאי גדול, היא הצטיינה, לטובה ולרעה, בתכונות-היסוד של מיקצוע זה.

ל פוליטיקאי נושא בליבו את השלחבת של תאו-וותר-השילטון. אצל גולדה, היתה זאת תכונה יסודית. בימי ארץ-ישראל-העובדת, לא היה נעים להודות בכך. זה היה אסור. כמו שהנביאים בימי-קדם היו חייבים, למען הטעם הטוב, לברוח מן השליחות ולקלל את היום שבו הוטלה עליהם המשימה, כן היו, "שליחי-הציבור" של תנועת-העבודה הציונית חייבים להיות צנו-עים, לברוח מן השררה ולקבלה רק מאונס.

גולדה מאירסון לא רצתה אף פעם בתפקיד. תמיד הכריזה שאין היא ראוייה לו. אבל תמיד קיבלה את "דין התנועה". גם כאשר קבלת-התפקיד היתה כרוכה במעשה-ניבואות, כמו הדחתו הברוטאלית של ידידה, בשרה.

גולדה דבקה בשילטון. מאז היתה תלמידה בכיתה ב' והחליטה להיות למורה, ועד יומה האחרון בשילטון, לא השתוקקה אלא לזה. היא ניצלה כל הזדמנות, לחמה על כל מינוי. גם אחרי השואה של יום-הכיפורים לא התפטרה. היא נכנעה רק כאשר לא היתה עוד כל ברירה, כאשר כל יום נוסף בשילטון היה גורם לפילוג בעם ולהרס תדמיתה ההיסטורית.

ל פוליטיקאי גדול הוא שחקן. גולדה היתה שחקנית בחסד.

אישם בדרך חיייה עיצבה לעצמה את הפוזה שהתאימה לה - הסבתא היהודיה, האם טובת-הלב, אשת המיטבח, שעזבה את כל אלה כדי להיות לאמא של עמה, כלביאה המגינה על גוריה, נביאה תנ"כית בלבוש מודרני.

כמו שקורה לכל פוליטיקאי גדול המעצב לעצמו פוזה, השתלטה הפוזה עליה. התדמית כבשה את ה-אשה. לבסוף האמינו העם, ואחריו העולם כולו, בתדמית זו. יתכן שגולדה עצמה האמינה בה בסוף ימיה. מובן שגולדה מאיר לא היתה סבתא יהודיה, כשם שדויד בן-גוריון לא היה פלוסוף גדול, ואייב לינקולן לא היה בחור ישר ופשוט, וג'ורג' וושינגטון לא היה אדם שלא ידע לשקר. כולם היו פוליטיקאים גדולים, שהפוזת הפכה להם טבע שני, ולבסוף טבע ראשון. הסבתא היהודיה החייכנית עם סל-הקניות היתה אגדה. כמוריה התחבטה אשה ריפה, שאפתנית ברוח טאלית - כמו כל פוליטיקאי גדול.

ל פוליטיקאי גדול הוא צדקן ומתחסד. גולדה היתה צדקנית ומתחסדת.

דמוגוגים קטנים ממציאים שקרים ומנסים להפיצם. אין הם מרחיקים לכת. מכשירי-הקליטה העדינים, ה-חבויים בליבו של העם, מגלים את השקר, במוקדם או במאוחר. אי-אפשר לרמות את כל האנשים במשך כל הזמן, כפי שאמר אייב הישר וההגון.

הפוליטיקאי האמיתי אינו מרמה, מפני שהוא מאמין באמונה שלימה לכל מילה היוצאת מפיו. הוא יכול להכריז בחצות-הלילה שהשמש זורחת בלב השמיים, ולבשר בצהריים שהוא רואה את הכוכבים. הוא מאמין בכך בכל לבו, ועל כן הוא מסוגל לשכנע בכך את העם, ואת העולם.

הפוליטיקאי יודע שהוא צודק תמיד, בכל עת, בכל עניין, בכל מצב. בזה כוחו. ואם הוא צודק, משמע שיריבו טועה ומטעה, מרמה ומשקר.

מבחינה זו הגיעה גולדה לשיאים שגם עמיתה הדגולים יכלו לקנא בהם. פעם נאמר עליה: "כשאתה אומר לגולדה שהיא צודקת ב-99%, היא לא תסלח לך זאת עד סוף ימיה. שהרי היא צודקת ב-100%. אם אתה טוען שהיא צודקת ב-99% מלכת, משמע שאתה מעז לרמוז שהיא טועה ב-1%. זהו שקר גס, ורק אנטי-שמי יכול להעלות זאת על דעתו!"

לגולדה לא היו יריבים שלא הסכימו עימה. מי שלא הסכים עימה, היה שונא. אויב, מוקצה מחמת מיאוס. ולא רק שלה אשית, אלא של כל העם היהודי, לדורותיו. גולדה היתה משוכנעת שכל נדמה שמעולם לא התנגד לליבה אף על ציל של ספק. בזה היה כוחה.

פוליטיקאי גדול אין חיים פרטיים, ולא אופי פרטי, ולא תחביבים פרטיים, ולא חובבויות פרטיות. הפוליטיקאי הוא תוכן חייני, התוכן היחיד.

על כן ראוי הפוליטיקאי האמיתי לכך שיטפנו אותו על פי התוצאות הפוליטיות של מעשיו. כל קנה-מידה אחר להערכת חייו אינו אלא כוזב.

על פי קנה-מידה זה, מהו סיכום חיייה של גולדה מאיר? כיצד תשפוט אותה ההיסטוריה - אם לא היום, כאשר החסדים הסנטימנטליים מערימים על קיברה פרחים ושקרים מוסכמים, אזי מחר ומחרתיים? עד לקום המדינה, היתה אחת הפעילים הרבים של ארץ-ישראל-העובדת. לא היה לה חלק עצמאי משלה במאורעות. רשאית היא להתחלק, עם עמיתה, בהישג

הכביר של בניית המדינה-בדרך - הישג שאין רבים כמותו בהיסטוריה של העת החדשה.

מאז קום המדינה ועד לפרישתו של דויד בן-גוריון, היתה בצילו של "הזקן". רצונו שלו היה דומיננטי. גם כשרת-החוץ לא היתה אלא אחד המכשירים שבידו, מוציאה-לפועל של מחשבותיו ותוכניותיו. היא גרמה לאסון במוסקווה, כשהיתה עם שגרירה, והשיגה הישגים באפריקה, כשהיתה שרת-החוץ. אך אלה לא החזיקו קו מעמד.

התקופה שבה הטביעה גולדה מאיר את חותמה האישי על ההיסטוריה התחילה במארס 1969 ונסתיימה באפריל 1974. ההישגים והכישלונות של אותן חמש שנים גורליות, כשעמדה בראש הממשלה, הם שיונחו על שתי כפות המאזניים בראש העת לקבוע את מוקמה בהיסטוריה. הסדר-הכל של תקופה זו יהווה את פסק-הדין.

סלון

איתה

חוששני שיהיה זה פסק-דין חמור מאוד. בעוד עשרים או שלושים שנה, אחרי שתתנדף האג-דה, ויתפזר ריפול הסטוימנטים, וייעלמו שרידי שטיפת-המוח של כלי-התיקשורת, ותתחיל העבודה הרצינית של ההיסטוריונים, לא יהיה מנוס מן המסקנה: היו אלה חמש שנים הרות-אסון.

מארס 1969 עד אפריל 1974 - מה היו סימני-הדרך של התקופה?

המאורעות כתובים בדברי-הימים: תוכנית-רוג'רס (9.12.69) ודחייתה המוחלטת עלידי ממשלת-ישראל; הצעת השלום של הנשיא אנוור אל-סאדאת לגונאר יא-רינג (15.2.71) והתשובה השלילית המוחלטת של השגריר יוסף תקוע (26.2.71); דחייתה המוחלטת של יוזמת המלך חוסיין (15.3.72); מילחמת יום-הכיפורים (6.10.73); חלקה של ישראל במיצוץ ועידת-השלום ב-ז'נבה (דצמבר 1973).

ובמקביל: תנופת ההתנחלות בכל השטחים שנכ-בשו במילחמת ששת-הימים; ההתנגדות המוחלטת לה-כרה בעצם קיומו של העם הפלסטיני; הזילזול המוח-לט ברצונם וביכולתם של הערבים להאבק להחזרת אדמותיהם; החבלה בהזמנתו של נחום גולדמן לקא-היר; מרד השמיניסטים; המחללים המדיניים, הפסי-כולוגיים וחצבאיים הנוראים שהובילו לשואה של יום-

הכיפורים. מצב-החרוץ של ישראל באותה תקופה חשווה לא פעם לזה של ספינת-שטים. גולדה מאיר היתה הקבר-ניט. יותר מזה: היא היתה הרוח החיה של הספינה. היא הטביעה את חותמתה על התקופה כולה. שיאה היה מילחמת יום-הכיפורים.

מספידים ליד גופתה מציינים שוב ושוב לשבח את "עמידתה האיתנה" בימי המילחמה. היא עמדה כצוק איתן בים ההיסטוריה. כאשר ניבא משה דיין את חורבן הבית השלישי וייפץ לנטוש את מרבית סיני, עמדו לה עצביה של גולדה.

היא ראוייה לשבח זה. כוחה היה בעמידה: יותר מכל דימוי אחר, התאים לה הדימוי של סלע, ששום כוח בעולם אינו מסוגל להזיזו.

אך אוי לה למעלה זו, כשהיא המעלה היחידה. ארבע וחצי השנים הראשונות של שילטונה דמו לתקופת-האבן. הכל היה קפוא. "העמידה האיתנה", "הנוקשה" היו ביטויי התקופה - כמו "זקיפות הקו" מה" בימים אלה.

אך בהיסטוריה אין עמידה. הכל זה, הכל נע, הכל משתנה בלי הרף. גולדה מאיר לא היתה מסוגלת להבין זאת. היא היתה בטוחה שדי בעמידה איתנה, כדי לעצור את העולם. קולות השינוי לא נקלטו באוזניה. הן היו אטומות לכל רחש מבחוץ.

בחוף גברה התנועה הפלסטינית. בחוף בער רצונם של העמים הערביים לשים קץ לקיפאון, שגול מהם את אדמתם ואת כבודם. בחוף הוביל הכל אל ההתפוצצות של יום-הכיפורים.

גולדה לא שמעה. גולדה לא הבינה. המחדל הגדול של יום-הכיפורים היה פרי רוחה שלה - רוח שדבקה בכל חלקי המימסד המדיני וה-צבאי. המילחמה היתה בלתי-אפשרית, מפני שלא התאי-מה לקונספציה של גולדה. גם כשאלף סימנים העידו על ההכרח הערבי והסופיות להסתערות, ניצחה רוחה של גולדה את מראה-העיניים. הכל האמינו לגולדה, ולא לעובדות.

היה זה ניצחונה האחרון של גולדה, שעלה בחיים רבים. הוא שם קץ לשילטונה ולתדמיתה ההיסטורית.

מספידים חוזרים בלהט, כדרכם של מספידים, דים, על הציון שהיא היתה אשת-שלום, שהשלום היה משאת-נפשה, שקיוותה יותר מכל לחוות בשלום בחייה.

זה נשמע יפה. אין לזה כל משמעות. בוודאי, היא רצתה בשלום. וכי מי אינו רוצה בו? אבל לשלום היה, בעיניה, פירוש אחד ויחיד: שהערבים יקבלו את כל טענותיה ודרישותיה. הרי זה סביר: מכיוון שהיא צדקה ב-100% - איך יכלה לוותר על 50%, או אף על 10%?

לכן דחתה את תוכנית-רוג'רס, שרבים עוד יתגעגעו אליה. לכן דחתה את תוכנית המלך חוסיין, שחסידיה מעלים אותה כיום כאלטרנטיבה לאוטונומיה של בגין. לכן דחתה בבזו את הודעתו של הנשיא אל-סאדאת, בפברואר 1971, שהוא מוכן לכרות חוזה-שלום עם יש-ראל אם זו תסכים לסגת לגבול הבינלאומי - הבסיס לשלום הישראלי-מצרי הנדון עתה. לכן התעלמה מעליי-תו של אש"ף, שהעולם כולו רואה בו עתה מרכיב חיוני של בניין-השלום.

גולדה רצתה בשלום. בוודאי. אבל היא לא ידעה מה זה שלום. היו לה הסגולות הדרושות לעמידה אית-נה במילחמה, גם במצבים נואשים. לא היתה לה אף אחת מן הסגולות הדרושות לכריתת שלום. כל עוד היתה היא בשילטון, לא היה השלום אפשרי. היא חסמה את הדרך אליו כסלע איתן.

נשאה גולדה בעומס האחריות למאורעות ש-הובילו למילחמת יום-הכיפורים, היא שילמה עבורו מחיר כבד.

היא נאלצה להתפטר אחרי מאבק קצר, והאומה הפלסטיה באותו יום אנהח כללית של הקלה. היא חזתה בהתפוררות מיפלגתה, שהיתה קדושה בעיניה, ובירידתה לאופוזיציה, אחרי 46 שנות שררה ביישוב ובמדינה.

היא ראתה כיצד עולה מנחם בגין, שנוא-נפשה במשך שנים, לכס השילטון.

היא היתה עדה לביקורו ההיסטורי של אנוור אל-סאדאת בירושלים של בגין, וכל חלקה באותו מחזה גדול לא היה אלא בסצינה צדדית קטנה, שבה גילתה כושר-מושק מעולה כשחקנית-אופי.

היא מתה ביום שבו המריא בגין לאוסלו, לקבלת פרס-נובל לשלום.

כמשה רבנו, ראתה מרחוק את ארץ-השלום, ואליה לא הגיעה.

ועד הרגע האחרון היתה משוכנעת בצידקתה.

ולדה מאיר שייכת להיסטוריה הישראלית. יהיה פסק-הדין הסופי של פועלה כאשר יחיה, איש לא ישלול ממנה את מקומה. היא הגיעה למקום זה בכוחות עצמה, בכוח אישיו-תה בלבד. לטובה ולרעה, היא היתה אשה גדולה.